

4

Toneelstukken

Watze Tiesema

4

Toneelstukken

Inhoud

De Gelaarsde Kat (1982) 5

Blindganger (2012) 107

Het Vonnis (2012) 210

Vergeten Liefde (2015) 294

Copyright © 2026 Watze Tiesema

Ontwerp omslag: Gerke

Omslagbeeld: Le Lac Keitele

Akseli Gallen-Kallela (1905, detail)

Foto auteur: Jacqueline du Prie

ISBN: 9789465380384

De Gelaarsde Kat

(toneelstuk in twee bedrijven naar
Der gestiefelte Kater uit 1797 van Ludwig Tieck)

Personen:

Hein, de Kat	Kalmeerder
Godfried	Kok
Koning	Boer
Prinses	Ambtenaar
Leander	Koningin van de Nacht
Nar	Potentaat
Hij	Dienaar Potentaat
Zij	Auteur (Ludo van Teylingen)
Schoenmaker	Directeur
Nathanaël	Toneelmeester (Gerrit)
Waard	Man (Johan)
Laurens	Vrouw (Heleen)
Koen	Ouvreuse
1 ^e Huzaar	Bezoeker
2 ^e Huzaar	Lakeien
Hofdienaar	Inspiciënten
Vluchteling	Vogels

Pauze na het Eerste Bedrijf.

Eerste voorstelling: 1 januari 1983, Koninklijke Schouwburg, Den Haag.

Noot:

De tekst is toegesneden op de omstandigheden van de première bij de Haagse Comedie op 1 januari 1983. Het is de uitdrukkelijke wens van de auteur de tekst steeds opnieuw aan te passen aan de actuele situatie. (w.t.)

PROLOOG

(Het zaallicht blijft aan. De deuren worden gesloten. De Directeur, met een button van De Gelaarsde Kat op zijn driedelig grijs, heeft al een tijdje in de zaal iedereen vriendelijk toegeknikt. Hij gaat het toneel op, een spiekbrieftje in de hand. Vooral het begin van deze scène moet zeer naturel gespeeld worden, zodat het niet direct al doorgestoken kaart, en dus toneel, lijkt.)

Directeur: Dames en Heren. *(Hij wacht tot het stil wordt.)* Dames en heren, in de eerste plaats, namens de Haagse Comedie, hartelijk welkom! *(Dan volgt er een passage die betrekking heeft op de omstandigheden van de voorstelling. De première-versie is hieronder uitgeschreven.)* Vanaf deze plaats voor u en de uwen, namens ons hele gezelschap: Gelukkig Nieuwjaar! Wij hebben nogal wat moeite moeten doen om de oude traditie om op de eerste januari een première uit te brengen in ere te herstellen. Maar wij hebben goede hoop - ik zie zo gauw niets om dat op af te kloppen - dat ons dat ook gelukt is. Al hebben we een zwaar beroep moeten doen op de veerkracht van al onze medewerkers.

(Tijdens deze laatste zinnen is een Ouvreuse met een late Bezoeker binnengekomen. Ze draagt een stapel tekstboekjes van De Gelaarsde Kat op de arm en heeft een toegangskaartje in de hand. De volgende ruzie begint vrij zacht, gedeeltelijk nog onder de tekst van de Directeur, maar loopt dan zo hoog op dat deze wel móet ingrijpen.)

Ouvreuse: *(kijkt speurend de rij af, dan weer op het kaartje; tegen een willekeurige meneer of mevrouw:)* Mag ik even uw kaartje zien? *(Men zal ongetwijfeld het kaartje willen tonen,*

anders probeert de Ouvreuse het met de toeschouwers ernaast.) Dank u wel. (bekijkt het kaartje van de Bezoeker:) O, maar dit is een ticket voor de voorstelling van morgen.

Bezoeker: Hoe bedoelt u?

Ouvreuse: Kijkt u maar. *(wijst de man op de datum van het kaartje:)* Dit is voor de *(datum van de dag na de voorstelling)* en vandaag is het de *(datum waarop de voorstelling gespeeld wordt).*

Bezoeker: Maar dat moet een vergissing zijn. Kan ik dan nu niet zolang even in de loge...

Ouvreuse: Nee meneer, helaas dat gaat niet.

Vrouw: *(zit op de voorste rij met een nogal opvallend bontje, draait zich om:)* Sssttt!

Ouvreuse: *(fluistert hard:)* Straks komt er misschien iemand met een geldig kaartje en dan krijgen we de grootste moeilijkheden.

Bezoeker: Wat is dat nou voor onzin. U heeft toch wel een andere plaats voor me.

Ouvreuse: Het spijt me. Het kan echt niet!
(De Directeur slaat deze ruzie, allengs verkrampster glimlachend, gade.)

Bezoeker: Ik ben hier voor mijn krant.

Ouvreuse: Het spijt me.

Bezoeker: Ik moet hierover schrijven.

Ouvreuse: Meneer, daar ga ik toch niet over.

Bezoeker: Ik heb een uitnodiging!

Ouvreuse: U hebt het verkeerde kaartje! Komt u alstublieft mee.

Bezoeker: Wat een godgeklagde bureaucratische onzin!

Directeur: Ach juffrouw, neemt u meneer even mee naar de kassa, dan kom ik zo naar u toe en handelen we dat even af.

Bezoeker: *(terwijl hij de zaal uitbeent, met de Ouvreuse achter zich aan:)* Graag ja, want dit vind ik geen behandeling.

Directeur: Neemt u mij niet kwalijk. Even een kleine toelichting. Helaas zijn wij kort voor deze

voorstelling geconfronteerd met enige ziektegevallen, vandaar dat - en nu moet ik even spieken - de rol van Godfried vanavond niet gespeeld zal worden door Guido de Moor, maar door *(weer kijkt hij op het briefje:)* door Reinier Heidemans. Bovendien, dat heeft u misschien in de krant wel gelezen, is de regisseur na een week repeteren opgestapt met de mededeling dat er met 'dit gezelschap' niet te werken valt. Wij, en dan bedoel ik directie en spelers, hebben toen voor een moeilijke keus gestaan. Maar na uitgebreide discussies is besloten de voorstelling als collectief af te maken. Dat betekent dat er gezamenlijk aan de tekst is gewerkt en er een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid bestaat voor het resultaat. Ikzelf geloof stellig dat dit een vingerwijzing is voor de richting die de Haagse Comedie in de komende jaren wil gaan.

Auteur:: *(achter in de zaal:)* Zei u nou dat er collectief aan de tekst is gewerkt?

Directeur: Dat is zo ja.

Auteur:: Maar dat is toch waanzin! *(Hij loopt naar voren.)*

Directeur: Dames en heren, mag ik u voorstellen, de auteur van dit stuk, Ludo van Teylingen.

Auteur:: Nu begrijp ik waarom ik de repetities niet meer mocht bijwonen.

Directeur: Ludo, wij zijn niet opgestapt, maar jij.

Auteur:: Maar dat betekent niet dat jullie ongestraft in mijn tekst mogen knoeien.

Directeur: Zullen we dit even op kantoor bespreken?

Auteur: Collectief aan de tekst gewerkt...! Wie heeft er ooit zoiets belachelijks gehoord!

(De Toneelmeester, die een corsage op zijn stofjas draagt, komt op met een microfoon en zet deze voor de Directeur neer.)

Directeur: Dames en heren, u ziet vanavond...

Auteur: *(terwijl hij naar achteren terugloopt, in zichzelf, maar voor iedereen te verstaan:)* Het zoveelste verminkte stuk dat ze hier menen op te moeten voeren.

Directeur: Ik neem aan dat je deze scène niet als de ideale proloog voor je stuk beschouwt. Daarom verzoek ik je vriendelijk even naar achteren te komen, dan kunnen we zien wat we eraan kunnen doen.

Auteur: Heel graag. *(Hij beklimt het toneel en gaat door het doek dat door de Directeur open wordt gehouden naar achter.)*

Directeur: Dames en heren...
(Intussen hebben we al even lawaai op de gangen gehoord en achter in de zaal komt de Bezoeker, met in zijn kielzog de Ouvreuse weer op.)

Bezoeker: Ik dacht dat wij een afspraak hadden.

Directeur: Meneer, u ziet dat we nog niet begonnen zijn. Ik kom zo bij u.
(Bezoeker en Ouvreuse weer af.)

Directeur: Dames en heren, mijn oprechte verontschuldigen voor dit incident... *(De Vrouw probeert een applausje uit te lokken.)* Ik maak het toneel vrij voor: 'De Gelaarsde Kat'
(De Directeur verdwijnt achter het doek. Licht uit. De muziek zet in. Dan licht en gaat het doek op. Dit blijft echter halverwege steken, zodat we alleen de onderlichamen zien. We zien en horen een halve Auteur met een halve Directeur ruzie maken. Gelukkig verstaan we niet wat ze zeggen. De Toneelmeester komt onder het half opgetrokken doek door naar voren en begint eraan te trekken.)

Toneelmr: Joop, laat eens wat zakken!
(Er gebeurt niets. Weer probeert hij ergens aan te sjorren.)

Toneelmr: *(tegen Inspectant:)* Hé Lucas! Trek jij 's even aan dat ding daar dan probeer ik of ik...

Verdomme welke idioot hangt dan ook al die rotzooi aan de voorste trek? *(De Inspiciënt staat te sjorren.)* Hé, hé, kalm aan, het kan ook kapot!

Inspeciënt: Rustig vader. Over twee maanden ben jij er vanaf.

Toneelmr: Maar daarom laat ik deze voorstelling niet de vernieling ingaan. Dat heb ik veertig jaar niet gedaan, dat zal ik ook nou niet doen. Ik ben indertijd nog begonnen bij Verkade. Op de inpakafdeling. Vanavond precies veertig jaar geleden jongen. En *(als gold het een kwaliteit:)* altijd last van m'n knieën gehad, altijd; veertig jaar zonder ooit te verzuimen. Nou ja, in de oorlog... Joop haal 'm eens aan en laat 'm dan eens wat zakken.

(Intussen zien we Acteurs en Actrices zenuwachtig heen en weer lopen, zien we de Inspiciënt tenslotte kwaad weglopen waarbij hij iets omgooit. 'Zacht' gekanker en elkaar toeroepende Inspiciënten.)

Toneelmr: Ja. Nu langzaam zakken.

(Nog net kan hij onder het doek door het toneel op glippen. De muziek is al weggedraaid en teruggespoeld. Het doek zakt weer helemaal, het licht gaat uit. Het stuk kan beginnen.)

EERSTE BEDRIJF

Scène 1

(Een kleine kamer op de boerderij. Hein, de Kat, ligt bij de kachel te slapen.)

Godfried: Wat moet ik met een Kat? Dat is toch geen erfenis. Een Kat kan niets waar je als mens beter van wordt. Niets. Nee, dan zijn mijn twee broers beter af. Frederik, de oudste, kreeg het paard. Die kan nu mooi het land voor hem bewerken. En Bart, de tweede, trok ook een hoofdprijs. Die kreeg de os. Kijk, als het nou nog een hond was... Daar kan je plezier van hebben. Een hond, die kan je leren je pantoffels te halen of de krant... een hond is een nuttig beest. Maar een Kat. Als ik van tevoren geweten had dat ik met een Kat zou worden afgescheept...

(Hein richt zich op, rekt zich uit, zet een bochel en gaapt.)

Vrouw: Dat is Jules Royaards, die Kat.

Man: Die is toch veel ouder?

Vrouw: Wie? Jules Royaards? *(slaat het programmaboekje open:)* Welnee, dat is nog een heel jonge man. In het echt dan. *(Godfried is intussen naar de Kat toegegaan, aait hem over zijn kop.)*

Godfried: Ik bedoel het natuurlijk niet persoonlijk. Maar ik heb zelf nauwelijks voldoende te eten. Wat heb ik voor toekomst? *(Er klinkt een dof dreigend dondergerommel op de achtergrond. Godfried luistert er even naar, maar schenkt er verder geen aandacht aan.)* Wat zou ik met jou moeten? Ik zou natuurlijk een bontjekkertje van je kunnen maken. Dat zou best fijn zijn voor de winter. *(aait de Kat.)* Maar dan zal ik wel moeten wachten tot je niet meer in de rui bent, anders heb ik er nog niks aan. *(aait weer*

de Kat.) Ik zal toch moeten proberen op een of andere manier mijn hoofd boven water te houden. Dat zal niet meevallen. Tenslotte ben ik opgegroeid in een tijd dat er van alles voldoende was, te veel zelfs. En om dan plotseling lijfelijk te voelen wat het is: gebrek, honger... Dat valt niet mee Hein. Daarom zúl jij eraan moeten geloven. Ik móet je verkopen. Geloof me, het doet mij meer pijn dan het jou zal doen. Wij zijn samen opgegroeid. Ik ken jou beter dan ik mezelf ken. Ik móet je wegdoen.

(Godfried pakt de Kat beet, als om afscheid te nemen, barst dan in snikken uit. Hij laat Hein los, gaat met de rug naar hem toe zitten en tracht zich te herstellen.)

Vrouw: *(heeft na veel geblader de goede pagina in het programmaboekje gevonden:)* Kijk maar: de Kat - Jules Royaards. Toe Johan, hou jij even mijn bontje op schoot, ik heb het zo warm.

Man: Had 'm dan afgegeven!

Vrouw: Om 'm te laten stelen zeker.

(De Kat richt zich weer op, gaapt.)

Hein: Godfried, beste jongen, ik zit erg over jou in. *(Godfried schrikt.)* Ja, ik heb het tegen jou.

Godfried: *(kijkt verbaasd naar Hein:)* Hè? Je kan praten.

Hein: Verbaast je dat?

Godfried: Ja.

Hein: Waarom zou ik niet kunnen praten?

Godfried: Geen idee. Ik heb alleen nog nooit een Kat wat horen zeggen.

Hein: Of je hebt nooit echt naar ons geluisterd.

Godfried: Volgens mij zeggen katten alleen maar miauw.

Hein: *(glimlacht minzaam:)* Als we door onze omgang met mensen de taal niet als een verachtelijk en bovenal bedrieglijk iets waren gaan beschouwen, zouden wij allemaal kunnen praten.

- Godfried:** Maar waarom heb ik daar nooit iets van gemerkt?
- Hein:** Misschien heb je nooit de moeite genomen goed naar ons te kijken.
- Godfried:** Je had het me toch kunnen laten merken.
- Hein:** Waarom zou ik? Dat brengt alleen maar verantwoordelijkheden met zich mee. Als wij, zogenaamde dieren, met de taal opgezadeld waren, dan zou er voor ons toch geen plezier meer zijn op de wereld. Denk eens aan alles wat een hond allemaal moet doen en wat zegt die nou nóg! Neem het paard! Dieren die met hun verstand te koop lopen, zijn stomme dieren, ijdeltuiten. Wij katten zijn nog de meest vrije diersoort. En waarom? Omdat wij ons zo tergend lui en onhandig voordoen dat de mens het totaal opgeeft ons op te voeden.
- Godfried:** Waarom vertel je mij al die geheimen?
- Hein:** Omdat ik je mag. Omdat jij een ingoed en hoogstaand mens bent.
- Godfried:** Ach, ik geef je op tijd te eten.
- Hein:** De mensen leven in de illusie dat als zij ons knuffelen - wat ze overigens meestal heel onhandig doen, wat mij weer veel te denken geeft over hun liefdesleven - dat ons gespin dan het enige karakteristieke van ons is. Maar dat instinctieve, behaaglijke spinnen, doen we alleen uit zelfbescherming; om erger te voorkomen. Als ze écht wisten hoe met ons om te gaan, dan konden de mensen onze meegaande aard overal voor gebruiken.
- Godfried:** Ach, 'overal voor' is natuurlijk ook weer niet nodig.
- Hein:** Luister Godfried. Ik heb buitengewoon veel met je op. Jij hebt me steeds laten slapen als ik daar zin in had. Jij hebt me nooit tegen de haren ingestreken. Daar zal ik jou altijd dankbaar voor blijven.

Godfried: Jij bent een prachtkat, Hein. Als ik het me allemaal voor de geest haal: wij alsmaar druk door elkaar kakelend, de wijsheid in pacht, en dan stil, achter de kachel, jij. Een beetje lui uitgestrekt, je kop een tikkeltje schuin, rustend op je voorpoten, de ogen gesloten... Maar intussen wel alles verstaan wat er gezegd wordt. Wel alles begrijpen wat er gebeurt. Dat is toch fantastisch!

Hein: Meestal sliep ik natuurlijk echt.

Godfried: Vast niet. Jij deed alleen maar alsof.

Hein: Daar gaven de gesprekken die ik opving anders weinig aanleiding toe.

Godfried: O Hein. Jij... jij opent mij voor zoveel nieuwe dingen de ogen.

Hein: O ja?

Godfried: Jij brengt mij zoveel mensenkennis bij.

Hein: Godfried, jij bent een fijne vent, daar neem ik ook niks van terug. Maar - met permissie - je bent ook erg beperkt en daarbij behoorlijk geborneerd. Bepaald niet iemand die je zou omschrijven als een briljante geest als ik nou heel eerlijk ben.

Godfried: Dat is zo.

Hein: Daarom weet jij niet wat je nu te doen staat.

Godfried: Och, ik...

Hein: Verder dan het plan een bontjekker uit mijn vel te laten maken ben je nog niet gekomen.

Godfried: Dat meende ik toch niet serieus. 't Kwam even bij me op...

Hein: Geeft niet. Heel menselijk, zo'n idee. Hoef jij je niet voor te schamen. Jij hebt dus geen enkel praktisch idee over wat er moet gebeuren.

Godfried: Als je het zo stelt... Nee.

Hein: Je zou natuurlijk van alles kunnen aanpakken.

Godfried: Heb ik ook gedacht.

Hein: Maar dat lijkt me niets voor jou.

Godfried: Heb ik ook gedacht.

Hein: Nee, dan heb ik een veel beter plannetje. Onze wereld stikt van overvloed en die wordt niet minder als die van de één in de handen van de ander overgaat. Het enige dat nodig is om deze rijkdom deelachtig te worden mijn beste Godfried, is...

Godfried: Geld natuurlijk.

Hein: Is verstand.

Godfried: *(verslagen:)* Ja dat is zo.

Hein: Want daarmee kun je je macht toe-eigenen. Een goed verstand is misschien niet alles, maar geloof me, het is ook niet niks. En als jij heel precies doet wat ik zeg, ga jij een glanzende toekomst tegemoet. Dan kun jij ervan op aan, dat jij nog heel gelukkig wordt.

Godfried: Gelukkig, gelukkig... Ik zou al blij zijn als ik voldoende te eten had.

Hein: Jij moet me alleen wel vertrouwen.

Godfried: Doe ik toch.

Hein: Echt?

Godfried: *(omarmt Hein:)* Hein, jij bent de meest fidele kerel die ik ken.

Hein: Goed. Doe me dan een plezier en haal de Schoenmaker.

Godfried: De Schoenmaker?

Hein: Die moet me laarzen aanmeten. Ja daar sta je nu even van te kijken, maar bij wat ik van plan ben komt zoveel hollen en stilstaan aan te pas, dat ik daar absoluut laarzen voor nodig heb.

Godfried: Maar waarom geen schoenen?

Vrouw: *(barst hardop in lachen uit:)* Hahaha! *(kijkt naar de mensen naast haar, die niet meelachen:)* Ja, dat is toch een heel stomme vraag. Je kunt De Gelaarsde Kat toch niet met schoenen aan spelen! Dat hóórt met laarzen!

Hein: Ik moet kunnen imponeren. Ik moet met mijn laarzen een stand ophouden. En dat is met gewone schoenen vrijwel onmogelijk.

Godfried: De Schoenmaker zal er wel van opkijken.

Hein: Gewoon doen of het allemaal heel normaal is.

Godfried: Dat doe ik toch ook, Dat ik nou zomaar met jou sta te praten! Krankzinnig natuurlijk, maar toch is het zo.

Hein: Alles went.

Godfried: Gelukkig wel. *(Pauze.)* Maar zie ik daar niet de Schoenmaker lopen?
(Er is niemand te zien. Pauze. Dan, wat ongemakkelijk:) O nee, toch niet.
(Pauze.)

Hein: Is dat 'm niet.

Godfried: Waar?
(Hein en Godfried kijken naar het souffleurshok. Verwarring.)

Hein: Daar. Helemaal in de verte.

Godfried: De Schoenmaker bedoel je?

Hein: Ja. . . de Schoenmaker! En ik heb 'm echt nodig. Zonder laarzen kan ik gewoon niet verder.
(Pauze. Plotseling klinken er voetstappen van een rennende man. De Vluchteling, verfomfaaid, militair gekleed, rent over. Weer voetstappen. Men achtervolgt hem kennelijk. Dan, langzaam slenterend, maar erg hijgend, komt de Schoenmaker op.)

Godfried: Maar daar zie ik de Schoenmaker lopen. Psss, schoenenbaas, kom er eens bij.

Schoenmkr: Mesjeu!

Godfried: Schoenmaker. Ik heb al heel lang niets bij je besteld.

Schoenmkr: Het zal mesjeu wel niet veel beter gaan dan mij. Ik heb tenminste de laatste tijd weinig om handen.

Godfried: Dan zie je vast kans gauw een paar laarzen voor me te maken.

Schoenmkr: Op zo'n meevaller had ik vandaag niet meer gerekend. Ga zitten, dan neem ik de maat.

Godfried: Het is niet voor mij, maar voor mijn vriend hier. Wel voor mijn rekening.

Schoenmkr: Is het voor hem?

Godfried: Bevalt het je niet?

Schoenmkr: O... jawel. Maakt mij natuurlijk niet uit. Hoeveel wenst u er?
(Hein is gaan zitten en steekt zijn rechterpoot uit. De Schoenmaker grijpt deze beet en bezeert zich aan de nagels.) Au!

Hein: *(grijnst:)* Twee natuurlijk.

Schoenmkr: Nog speciale wensen?

Hein: Stevige zolen, bruine omslagen en stijve beenkappen.

Schoenmkr: Zoals u belijft. *(Hij neemt de maat, aarzelt:)* Weest u zo goed uw klauwen, pardon uw nagens wat in te trekken. Ik heb me al bezeerd.

Hein: Ze moeten wel zo snel mogelijk klaar zijn.
(Doordat zijn poot geaaid wordt, begint Hein onwillekeurig te spinnen.)

Schoenmkr: *(lichtelijk gegeneerd:)* Mesjeu is nogal in zijn schik.

Hein: *(verzaligd spinnend:)* Ja.

Godfried: Hij heeft een opgeruimd karakter.

Schoenmkr: Dat is ook veel waard.
(Hij neemt afscheid. Naar Godfried:) Mesjeu.
(Naar Hein:) . .eh. . . *(dan naar beiden:)* Dag... heren. *(Af.)*

Godfried: Hein, ik heb geen idee wat je van plan bent, maar ik sta helemaal achter je.

Hein: Je merkt het allemaal gauw genoeg.

Godfried: Nu alleen nog je snor eraf.

Hein: M'n snor? Af laten scheren? Hoe kom je er bij? Ik ben veel imponerender zo. Bovendien, een kat zonder snorharen is geen gezicht.

Godfried: We moeten goed met elkaar bespreken wat we nu gaan doen.

Hein: Daar kom jij vanzelf achter. Ik ga nu eerst een wandelingetje over het dak maken. Daar heb je een mooi uitzicht en bovendien is er een grote kans op een duifje. Er is er altijd wel

eentje bij die geen kans ziet tijdig weg te vliegen.

Godfried: Pas wel op.

Hein: Ik ben geen beginneling. Saluut. *(Af.)*

Godfried: Je hoort wel eens dat katten niet te vertrouwen zijn. Zou dat waar zijn? Stel nou dat de Kat er inderdaad geen geweten op na houdt. Stel dat hij er met de laarzen, waar ik mijn laatste geld aan heb uitgegeven, vandoor gaat. Om ze ergens anders te versjacheren. Dat kan toch? Zo'n beest - heb ik ergens gelezen - heeft misschien wel negen levens. Dat maakt hem veel minder kwetsbaar.

(Hein is inmiddels boven op het dak geklommen. Het bloed loopt hem langs de kaken en snorharen. Hij spuugt wat veren uit, gooit ook een handje veren naar beneden. Ze vallen voor Godfried neer.)

Hein: Pardon. *(Hij hikt.)*

Godfried: *(heeft even opgekeken:)* Mijn broers hebben me beduvelde, maar in Hein heb ik vertrouwen. Hij zegt zulke verstandige dingen. Eigenlijk heb ik nog nooit met iemand zo fijn kunnen praten als met hem. Voor het eerst in mijn leven heb ik het gevoel dat iemand mij begrijpt. En ik weet zeker dat hij voelt, dat ik hem begrijp.

(Hij kijkt om zich heen, pakt een bezem en veegt de veren en afgekloven botjes bij elkaar. Hij glimlacht vertederd. Af.)

Scène 2

(Changement naar het koninklijk paleis. Alle doeken gaan de kap in. Zichtbaar worden de Koning en de Prinses die naar voren komen om het begin van scène 3 met verve in te zetten.)

Koning: Mijn waarde dochter. Al meer dan...

(Dan merken ze dat de doeken voor het koninklijk paleis niet naar beneden komen en dat bovendien de stelling met Hein niet is afgereden. Hein ligt nu op een kale stelling ontdaan van elke luister. De acteur die Hein speelt laat duidelijk merken dat hij aardig de pest in heeft.)

Hein: *(voor zichzelf:)* Jezus Christus. Verdomme, waarom word ik niet afgereden?
(Ook de Koning en de Prinses zien hun opkomst verpest. Ze trekken zich verward terug.)

Toneelmr: *(komt opgesloft:)* Rustig maar, Lucas kom er effe bij, de rem zit vast. Joop haal 24 nog effe op.

Man: 't Is wel wat rommelig hè.

Toneelmr: Pas op. Ze hangen vlak naast elkaar!

Vrouw: Dat hoort er bij. Dat is nou 'theater'. Dat is heel modern. Jij bent zo vreselijk behoudend in die dingen. Je moet ook 's meer meegaan. Dat zou voor je verdere ontwikkeling ook helemaal geen kwaad kunnen.

Man: Je weet dat ik op *(dan volgt de dag van de voorstelling)* altijd de Lions heb.

Vrouw: Jullie allebei zeker.

Man: Wat bedoel je?

Vrouw: Niets.

(De Auteur rent op om te redden wat er te redden valt.)

Toneelmr: Hoepel op. Blijf er met je poten vanaf.

Hein: Kijk uit, ik lazer er zo vanaf.

Toneelmr: Niks aan de hand. Duwen maar jongens, pak effe aan. *(tegen de Auteur:)* Hebt ú dat allemaal bedacht?

Auteur:: Nee. Dit heb ik niet allemaal bedacht.

Toneelmr: Je moet nog veel leren, jochie!

(Nu rolt het changement zich goed af. De muziek zet in en scène 3 kan beginnen.)

Scène 3

(Het koninklijk paleis.)

Koning: Mijn waarde dochter. Al meer dan duizend prinsen hebben naar je hand gedongen. Hun koninkrijken hebben ze aan je voeten gelegd. Je hebt ze allemaal terzijde geschoven. Waarom? Waren ze niet rijk genoeg, hadden ze niet voldoende macht? Zo'n ongenaakbare houding moet toch een oorzaak hebben.

Prinses: Lieve vader, rijkdom en macht zijn voor mij niet het allerbelangrijkste. Bij mij komt het h art op de eerste plaats. Eerst moet er liefde in mijn hart ontbranden, v or ik mijn nek steek in het juk van de echtelijke staat. Tenminste, zo zegt Leander dat.

Koning: Leander?

Prinses: Ja. Uw Hofgeleerde!

Koning: Ik dacht altijd dat jullie het over wetenschap hadden.

Nar: Leander verstaat de kunst van alles wetenschap te maken. *(naar de Prinses:)* Nietwaar?

Koning: O Nar, buiten de maaltijden om ben je de laatste tijd zo zouteloos. Laat ons met deze kwestie alsjeblieft alleen.

Prinses: Een huwelijk zonder liefde, zegt hij, is de hel op aarde.

Nar: Liefde en het huwelijk. Het spreekt vanzelf dat dat een heerlijke combinatie is, maar geldt dat niet voor alles dat je verbindt met 'liefde'? Ik bedoel liefde en postzegels verzamelen, liefde en volleyballen, het lijkt mij allemaal minstens zo aantrekkelijk als liefde en het huwelijk... Goed, goed, goed, ik ga al. *(Af.)*

(In de zak van de Man begint plotseling een telefoon te jengelen.)

Vrouw: Johan, zet dat ding af.

Man: H ?

Vrouw: *(nadrukkelijker:)* Zet dat ding af.

Man: Ben ik dat? *(Hij zet zijn telefoon uit, staat half op. Quasi zacht:)* Sorry, ik moet even dringend bellen.

Vrouw: Ga zitten. Je kan nou niet weg.

Man: Ik ben in een minuutje weer terug.

Vrouw: Blijf zitten!

Man: Hou jij dit even bij je. *(Hij duwt de Vrouw het bontje weer toe.)* Ik ben echt zo weer terug.

Vrouw: Sssstttt!
(De Man verlaat de zaal.)

Koning: Lieve kind, ik zou willen dat ik niet wist waar je over sprak. Was ik maar onwetend gebleven! Geen dag ging voorbij zonder gekijf, zonder dat de koninklijke borden - vaak met het uitstekend toe bereid voedsel er nog op - me rakelings langs de kroon vlogen. Ach, je moeder zaliger - ze ruste in vrede - ik krijg nog tranen in mijn ogen als ik aan haar denk.

Prinses: U windt zich teveel op, papá.

Koning: Zodra mijn herinnering aan haar weer bovenkomt begint het in mijn hoofd weer te suizen en knikken mijn knieën. Het is een grote waarheid, mijn kind, dat linnengoed en bruidegom niet gekocht mogen worden bij lamplicht. Daar zou die Leander nou eens op moeten letten, dat die dingen in de boeken komen te staan.

Prinses: Als er sprake is van liefde, papá, van echte liefde, dan is het luisteren naar de stem van je hart voldoende om een juiste keus te maken.

Vrouw: *(probeert een open doekje:)* Dat is heel juist. Liefde is iets heel moois!

Koning: De liefde, mijn kind, is iets heel moois.

Vrouw: Wat zei ik?

Koning: Maar het gaat meestal gepaard met een hartstocht die je diep ongelukkig kan maken. Het is juist deze rijkste, de gelukkigste aller gevoelens die ons vaak te gronde richt.

- Vrouw:** Nou, nou, dat kan wel wat genuanceerder.
- Prinses:** Maar papá...
- Koning:** *(raakt in vervoering:)* De liefde is als een heksenbokaal: in plaats van nectar drinken wij vergif. En ons bed is nat van in treurnis geplengde tranen. Liefde is een duistere macht, die ons in de nacht besluipt, ons in een wurggreep omklemt. *(Hij gooit er nog een schepje bovenop:)* Het huwelijk is een jungle van verdriet.
- Prinses:** Papá!
- Koning:** *(komt eindelijk tot bezinning, plotseling sentimenteel:)* Je moeder was altijd zo'n lieve vrouw. Als ik aan haar terugdenk branden mijn ogen. Ja, mijn kind, het is een groot geluk ooit echt van iemand gehouden te hebben. *(In de verte klinken klarenstoten. Dan geluiden van aanrijdende auto's en het dichtslaan van portieren.)* Zeker weer een Prins die je ten huwelijk wil vragen. Neem je in acht.
- Prinses:** Op dit moment zijn kunsten en wetenschap belangrijker voor mij dan alle rijke prinsen bij elkaar. Boeken zijn mijn enig geluk. *(De Koning kust de Prinses.)*
- Koning:** Je weet hoe na jouw geluk mij aan het hart ligt. *(Af.)*
- Prinses:** Ik begrijp zelf ook niet waarom geen van die prinsen tot nu toe mijn hart niet met liefde heeft vervuld. *(Leander is opgekomen en heeft gehoord wat de Prinses zei.)*
- Leander:** Koninklijke Hoogheid... Liefde... is een genade. Maar niet een die men passief moet afwachten.
- Prinses:** *(verrukt:)* 'Liefde is een genade'... Wat een verrukkelijke wijsheid meneer Leander. Even in mijn cahier noteren. Het is zo'n heerlijke, maar ook zo'n ware uitspraak, dat ik 'm vast nog wel eens in een verhaal of kort essay zal

verwerken. Gaat u toch zitten. *(Er staat geen stoel.)*

Leander: *(vangt na een korte aarzeling de situatie op:)*
In uw nabijheid prinses, verkies ik te blijven staan.

Prinses: Zo u wilt. *(De Toneelmeester sloft op met een stoel en zet deze voor Leander neer. Hij gebaart Leander dat deze kan gaan zitten. Als deze niet reageert, haalt de Toneelmeester zijn schouders op en sloft weer af.)* Gisteren nog heb ik me enige literaire ontboezemingen gepermitteerd. Gaat u toch zitten.

Leander: Gaarne koninklijke hoogheid.

Prinses: Ze zullen u beslist interesseren.

Leander: Dat doen ze zeker. U weet dat het mij met blijdschap en trots vervult u zo... creatief te zien omgaan met ideeën, met de vruchten van eeuwen wetenschap, filosofie en literatuur.

Prinses: Het heet 'Overwegingen ener vrouw'.

Leander: In uw hart is bijna geen ruimte meer, zo vol is het van het schone, het ware. En er is zeker geen plaats voor al die prinses die hun genegenheid, hun liefde voor u, uitdrukken in geld en vierkante kilometers.

Prinses: Het begint zo:

Leander: Uw hart is te kostbaar en te edel om het te verliezen aan iemand die alleen uit is op macht en geldelijk gewin.

Prinses: Zal ik het voorlezen, of leest u het liever zelf?

Leander: Alleen iemand die in staat is ook geestelijk een wezenlijke relatie met u te onderhouden, is waard een plaats in uw hart in te nemen. Hij alleen is het onuitsprekelijk geluk beschoren het bed met u te delen.

Prinses: Natuurlijk... Ik heb mijn bespiegelingen als ondertitel meegegeven: 'Enige Nachtelijke Overpeinzingen'.

Leander: Het klinkt allemaal heel modern. Wanneer hebt u het geschreven?

- Prinses:** Gistermiddag. Direct na de lunch. Geloofst u me, meneer Leander, ik stel uw oordeel zeer op prijs.
- Leander:** Meent u dat werkelijk, hoogheid?
- Prinses:** U bent de enige aan het hof met wie ik kan praten over gevoelige dingen als literatuur. U hebt mij geleerd ervan te houden, hebt mij geleerd vooral te luisteren naar de taal van het hart.
- Leander:** En? Wat zegt dat hart u?
- Prinses:** Nou... eh... leest u maar.
- Leander:** *(Hij neemt het cahier van de Prinses aan en begint te lezen.)* Het is werkelijk uitstekend geschreven. Voor een vrouw dan. Werkelijk heel intelligent.
- Prinses:** En mijn taal?
- Leander:** Ach, het is - met permissie - natuurlijk beter om in plaats van 'de maan staat óp het firmament' te zeggen 'de maan staat áán het firmament'.
- Prinses:** Dat is steeds zo vervelend, van dat schrijven dan. Dat er zoveel haken en ogen aan zitten. In elke zin kan een stijlfout voorkomen, elk woord kan fout worden geschreven.
- Leander:** De taal, hoogheid, is een ingewikkeld en veelkantig organisme.
- Prinses:** Misschien zou ik me beter kunnen richten op het schrijven van poëzie.
- Leander:** Dat zou zeker een hoop problemen oplossen.
- Prinses:** Ik denk dat ik in staat ben gevoelens, emoties, zeer subtiel uit te drukken.
- Leander:** Dus u meent niet dat de taal als uitdrukkingsmiddel voor zaken die betrekking hebben op het gevoel toch wat tekort schiet?
- Prinses:** Welnee. Als ik niet zo'n last had van al die taalfouten zou ik allang een roman hebben geschreven. *(Op de achtergrond is de Nar opgekomen.)* Ik ben trouwens ook aan een

toneelstuk begonnen, maar daar verklap ik liever nog niks over. Het heeft aan de ene kant tal van sprookjesachtige elementen in zich, aan de andere kant speelt het stuk zich aan het hof af en staat het dus met beide benen in de realiteit. Ik ben er zelf erg enthousiast over. Vooral de Nar speelt er een heel speciale rol in. *(Bij het horen van zijn naam verbergt de Nar zich achter een kamerscherm of een pilaar.)* En ik wed dat u heel verbaasd zult zijn als u zou weten welke plaats ik u in het geheel heb toegedacht.

Leander: Kom ik er ook in voor? Welk een eer. En... als ik voorzichtig vragen mag, mede ook met het oog op de kompositie, betreft uw werkstuk een tragedie of een komedie?

Prinses: Allebei. Het geluk van de een is immers het ongeluk van de ander. Maar weest u gerust, met u loopt het uiteindelijk goed af.

Leander: O hoogheid... ik... dank u. Ik wist dat u niet ongevoelig voor mij kon blijven. *(Hij gaat achter haar staan, beroert haar schouders.)* Ik weet, ik zie toch hoe het rood uw kaken kleurt, als ik in uw nabijheid ben. Ik voel toch wanneer het bloed raast.

Prinses: Dat lijkt me op zich niet onhandig, maar verder begrijp ik niet waar u het over hebt.

Leander: Over de Liéfde. Over dat brandende verlangen, over die alles verterende gloed diep in ons. *(Hij betast de borsten van de Prinses.)* Voelt u wat ik bedoel?

Prinses: Ja, dat voel ik wel. En om u in de juiste stemming te brengen voor een zinnig gesprek over de stijlvormen der lyriek wil ik dat best toelaten, maar ik zou toch niet willen dat iemand daar verkeerde conclusies uit trok.

Leander: O, hoogheid, mijn Beatrice, *(De Prinses kijkt bevreemd op.)* mijn schone Susanne, *(Weer is de Prinses lichtelijk verbaasd over de*

benamingen die Leander haar geeft.) mijn Delila, hunkert u niet naar de vervulling van die hartstocht, van dat kolkende verlangen? Een verlangen dat geen boodschap heeft aan afkomst, dat geen acht slaat op banksaldo's. Voor haar is alleen de band die de liefde smeedt gelukbrengend en eeuwig?

Prinses: Ik geef toe dat in de poëzie van Hadewijch...

Leander: O, hoogheid, hunkert u niet naar éénwording...

Prinses: Natuurlijk. En dat voél ik ook wel bij haar, maar...

Leander: Een éénwording die...

(De Nar, die zich verborgen hield, geeft duidelijk zichtbaar een teken aan de Auteur, die zich al een tijdje stond op te winden en te aarzelen op welk moment hij zou ingrijpen. De Auteur komt op als Hofdienaar. Hij schraapt zijn keel.)

Auteur: Prins Nathanaël van Malsinki is aangekomen, koninklijke hoogheid.

Leander: Zou je ons alsjeblieft alleen willen laten. Je ziet toch dat je de Prinses stoort.

Auteur: Zeker... *(Hij draait zich woedend om. Af.)*

Prinses: Wie zei hij dat er was? Prins Nathanaël? Ken ik nog niet.

Leander: Hoogheid, laten we ons gesprek van zo-even voortzetten. *(Hij legt zijn handen weer op haar borsten.)*

Auteur: *(op als Hofdienaar:)* Prins Nathanaël!
Direct daarop komt de Koning, vergezeld van Prins Nathanaël binnen.)

Leander: Wilt u mij excuseren? *(Hij gaat snel af.)*

Nar: *(die tevoorschijn is gekomen:)* Maar al te graag.

Koning: En dit is mijn dochter. *(terzijde tegen de Prinses:)* Wees alsjeblieft een beetje vriendelijk deze keer. Het is een vermaarde Prins, van heel ver. Zijn land staat niet eens op de landkaart, zo ver. Denk eraan: ik heb ontzaglijk veel respect voor deze man. O, en

- dit is mijn Nar. Maar daar hoeft u geen acht op te slaan.
- Prinses:** Het is mij een groot genoegen met een zo groot, belangrijk en waarschijnlijk zeer gefortuneerde Prins als u bent, kennis te maken. *(terzijde, naar haar vader:)* Zo goed?
- Koning:** *(terzijde, wat ongemakkelijk:)* Nou ja, je hoeft het nou ook weer niet te overdrijven.
- Nathanaël:** Mooi prinses. Uw doorgedrongen roep is schoon tot de meeste landen afgelegen. Vanwáár dat ik mijn verre uithoek Malsinki heb gelukt om de reis met eigen zin in aanschouw te nemen. Misschien nog één meer dan dat.
- Koning:** Het is toch verbazend zoveel landen en verschillende talen er zijn! *(naar zijn dochter:)* Vind jij ook niet?
- Nar:** Ik neem aan dat Leander de gelegenheid met beide handen zal aangrijpen - en niet alleen de gelegenheid - nietwaar hoogheid...
- Prinses:** Ik begrijp niet waarop u doelt.
- Nar:** om de Prinses de meest fijne kneepjes van dit alles bij te brengen. En zeker nu het een nogal vreemde taal betreft.
- Koning::** U hebt geen idee hoeveel duizend kroonprinsen hier al geweest zijn om naar mijn dochters hand te dingen. Vaak komen ze met dozijnen tegelijk, vooral als het mooi weer is. Waar kwam u ook weer vandaan?
- Nathanaël:** Ik boom me uit de sinaasappels waar de vrucht drank loont en paarsgewijs het jaar het land bemenselijkt.
- Koning:** Malsinki. Natuurlijk, Malsinki. Aardrijkskunde is een zich snel uitbreidende wetenschap. In welke richting - ongeveer - ligt uw land?
- Nathanaël:** U kwam hier met west in eigen beurt, en daarvoor twee kanten zee gekozen te hebben, dan rijdt u over vaart - zuid. En als de gunst

- uitwaait is er twee jaar korten in drie weken Malsinki.
- Koning:** Sapperloot, dat is heel indrukwekkend. Ik zal me dat allemaal door Leander nog eens haarfijn laten uitleggen, want eerlijk gezegd kom ik er nog niet helemaal uit.
- Nathanaël:** Als u mij achterdochtert zijn wij niet geleidelijk uw dochter, maar een nood om dus te gemeenschappen aan de grens.
- Koning:** Ja. ja. Als die aardrijkskunde maar niet zo ingewikkeld was.
- Nathanaël:** Waar het blijft is het lef naar eigen uitzicht.
- Koning:** Lef. *(naar de Nar:)* Denk je dat hij nou vraagt of ik lef heb?
- Nar:** Ik denk zeker dat hij zich dat afvraagt.
- Koning:** Kijk beste - verdorie hoe heette deze nou ook weer?
- Prinses:** Nathanaël, vader.
- Koning:** *(verrukt:)* O, je herinnert je zijn naam! Dat is het begin. Geloof me, daar begint het allemaal mee. Kijk, Nathanaël natuurlijk lijkt het ook mij - als wij het samen eens worden en u met mijn dochter trouwt - handig, of logisch, of zelfs historisch noodzakelijk als onze landen aan elkaar zouden grenzen.
- Nathanaël:** Mijn rekening landt op soldaten van nieuwe trekken. Dat verovering stilstand sluit is kortsluiting of vreemdgaan.
- Koning:** Kijk aan. Maar dan moet het toch mogelijk zijn om na verloop van tijd onze rijken aan elkaar te laten grenzen.
- Nathanaël:** Dat vernedert zo het lijkt. En verklapt de grote buurt.
- Koning:** Daarom, daarom. Het lijkt mij zeer de moeite waard om samen de paar landen die ons nog in de weg staan, te helpen hun binnenlandse conflicten op te lossen - zo zal ik dat maar even omschrijven.

- Nathanaël:** Ik begroot uw vriend op schoonvader en koninklijk houvast. U berekent zich op mij.
- Koning:** Zegt u dat. En ik zal het nodig hebben, want de Potentaat is niet bepaald een goede vriend van me. Zijn land daarentegen is werkelijk uitstekend: het is mooi, rijk; het is vruchtbaar. Alle rozijnen bijvoorbeeld komen dáár vandaan. En die zou ik graag willen hebben.
- Nathanaël:** Als u geschild de grens hoort, reikt de stroming dan omlaag of vernederd?
- Koning:** Allebei. Eerlijk waar. Herhaaldelijk worden aan de grens schermutselingen gemeld en de verhalen die via vluchtelingen schaars binnendruppelen maken alleen maar melding van razzia's, werkkampen, martelingen en slavernij. Het wordt hoog tijd dat we het land van de Potentaat binnenvallen. Hij tiranniseert op werkelijk hartverscheurende wijze het volk.
- Nar:** Dat is dan weer een geluk bij een ongeluk.
- Nathanaël:** Het ongeluk waakt het geluk van het ongeluk. *(De Man komt 'stilletjes ' terug.)*
- Man:** *(quasi-leuk:)* En? Hebben ze mekaar al?
- Vrouw:** Ze wou zeker je stem even horen.
- Man:** Doe niet zo kinderachtig. Het was gewoon iemand van de zaak; die nieuwe boekhouder.
- Vrouw:** Had zich vanmorgen verrekend en wou je dat even doorgeven. Attent.
- Man:** Stil nou maar. *(De Man is op zijn stoel gaan zitten. De Vrouw heeft daarop tijdens zijn afwezigheid zolang haar bontje gelegd.)*
- Vrouw:** *(vrij hard:)* En ga niet op mijn bontje zitten.
- Man:** Ssttt.
- Koning:** Hoe komt het eigenlijk dat u naast uw eigen taal, ook de onze zo goed beheerst? *(Verwarring. Men hoort dat er gefluisterd wordt vanuit het souffleurshok, alleen verstaat men niet wat er gezegd wordt. Na lange aarzeling:)*

Nathanaël: Tja. . .
Koning: Juist omdat wij ons aan de andere kant van de landkaart bevinden verbaast mij dat nogal.
(naar de Prinses:) Vind jij ook niet?
(Wederom verwarring.)
Man: Ze is haar tekst kwijt.
Vrouw: Wie? De Prinses? Welnee, dat hoort erbij. Dat is stil spel.
Prinses: *(tenslotte:)* Ik vind wat u vindt, vader.
Vrouw: Zie je wel.
(De Auteur als Hofdienaar op.)
Auteur: *(woedend sissend:)* De tafel staat gedekt.
(Niemand reageert. Dan hard:)
 DE TAFEL STAAT GEDEKT.
Koning: Zal ik u dan maar voorgaan?
(Donkerslag en changement.)

Scène 4

(Tijdens changement:)
Man: Je moet toch proberen er wat minder hard tussendoor te praten. Vooral voor de mensen achter in de zaal is dat flink hinderlijk. Die verstaan dan niet alles.
Vrouw: Die betalen toch ook minder.
Man: 't Is anders net het sprookje De Gelaarsde Kat.
Vrouw: Vind je dat gek.
Man: Maar dat is toch voor kinderen?
Vrouw: Vind jij dat 'liefde' iets is voor kinderen?
Man: M'n hemel beware me, nee.
Vrouw: Nou dan. En daar gaat het hier toch om: liefde. Heb jij die Prins gezien, heb jij gezien hoe die naar de Prinses keek? Dat is geen kinderspel Johan. Echt, zo heb ik jou in geen twintig jaar meer zien kijken; tenminste niet naar mij.
Man: Hoe heet die actrice ook al weer, die de Prinses speelt. Ze geeft die rol een kleur, een diepte die volgens mij verder gaat dan in het

oorspronkelijke sprookje. Ze droeg trouwens een trouwring. Is jou dat ook opgevallen?

Vrouw: *(heeft in het programmaboekje gezocht:)* Francine Dreessen.

Man: Is dat het model of de juwelier?

Vrouw: Nee, zo heet de actrice!

Man: Maar die is toch ongetrouwd!

Vrouw: Francine Dreessen? Die is al meer dan tien jaar getrouwd. Met de directeur van de Calvéfabrieken. Geloof ik tenminste. Ik weet in ieder geval zeker dat ze het voor het geld niet hoeft te doen.

Man: Maar die Prinsés toch wel.

Vrouw: Welnee. Dat doen ze omdat ze niet anders kunnen, uit roeping. Dat zie je toch ook aan Friso'tje. *(Stilte.)* Het zoontje van je broer! Die kan ook zijn gezicht niet stilhouden. Je hebt van die types.

Man: Maar die is toch niet getrouwd.

Vrouw: Lieverd, dat joch is pas acht.

Man: Nee, ik bedoel de Prinses.

Vrouw: Natuurlijk is die niet getrouwd. Anders zou het stuk toch niet nodig zijn.

Man: Dat bedoel ik.

(Pauze. Inmiddels is er gechangeerd.)

Vrouw: Ze wachten zeker tot het stil is in de zaal.

Scène 5

(Voor een herberg in het niemandsland tussen het rijk van de Koning en dat van de Potentaat. Op het dak ligt Hein, de Kat.)

Waard: Nog eentje van hetzelfde?

Laurens: Nee, ik stap op. Het is nog een heel eind naar huis.

Koen: U bent zeker niet van hier?

Laurens: Nee, ik kom van dáár. Ik dien onder de Koning. Ik zorg zo'n beetje voor de wildvoorziening

van de Kok en indirect werk ik dus voor de Koning persoonlijk. *(Hein loopt het water alweer langs de snorharen.)* Vooral konijntjes, daar is hij dol op.

Hein: *(verzaligd:)* Mmmm!

Laurens: Bent u wél van hier?

Koen: Ik? Nee, ik kom van dáár! Ik dien onder de Potentaat.

(Even klinkt er dof wat dondergerommel.)

Laurens: Is dat zijn titel of zijn naam?

Koen: Weet ik niet. We noemen hem gewoon zo.

Waard: Koning, Potentaat, het is allemaal hetzelfde, allemaal één pot nat. Proost! *(Hij neemt een flinke slok bier.)*

Laurens: Toch heb ik liever een Koning. Een Koning is... voornamer en vooral die van ons met van die opgroeiende dochters. Tja, dat maakt hem... misschien gek om te zeggen van een Koning... maar dat maakt hem... menselijker.

Waard: Zolang ze mij hier met rust laten is het mij allemaal om het even.

Laurens: Je hoort anders verschrikkelijke dingen van die Potentaat. Hij schijnt zijn volk af te beulen en zijn soldaten sluiten je al op als ze vermoeden dat je iets lelijks van hem zegt. En als ze er zeker van zijn, nemen ze die moeite niet eens en paffen ze je zomaar neer. Heb ik gehoord tenminste.

Koen: Ja, onze Potentaat is inderdaad. *(kijkt om zich heen:)* niet zo'n gemakkelijk heerschappij.

Waard: Hij schijnt zich in allerlei dieren te kunnen veranderen. Hij reist dan, steeds weer als een ander beest - incognito dus - door het land om na te gaan of de mentaliteit van zijn onderdanen nog wel voldoet aan zijn wensen.

Koen: Daarom zijn wij ook altijd wat op onze hoede als wij een zogenaamd politiek gesprek voeren. Altijd is er een kans dat wij door een of ander beest worden afgeluisterd. Hij heeft

overal zijn verklikkers. Zodra er iemand even iets ongunstigs over hem zegt, hup! Een dag later denk je: verrek, ik zie hem nooit meer. Opgepakt. Kom je nooit meer tegen. Vandaar dat wij nogal wantrouwig zijn, ja eigenlijk heel erg de pest hebben, aan beesten. Van welk slag ook. Kijk, vliegen en horzels sla je natuurlijk sowieso dood, maar een hond wil nog wel eens terugbijten. Daar moet je toch voor uitkijken. En katten vertrouwen ik helemaal niet!

Laurens: Bij ons rijdt de Koning nooit uit zonder zijn gevolg, zijn kroon, kortom de hele mikmak. Onze Koning kun je al op driehonderd pas afstand herkennen. Niks stiekem. Integendeel. Maar ik moet er weer vandoor. Anders heeft ie vandaag niks te eten. Het beste. *(Af.)*

Waard: Hij is nou al in zijn land. Deze plaats is als horecagelegenheid echt een meevallertje. Van hieruit kan ik zowel zien wat er in het land van de Koning gebeurt, als wat er zich allemaal afspeelt in het rijk van de Potentaat. Bovendien heb ik de klandizie van de Vluchtelingen uit beide landen.

Koen: Maar wie is er nou zo gek naar het land van de Potentaat te vluchten?

Waard: Ook in het land van de Koning zijn er natuurlijk dingen verboden. Alleen al omdat er dingen niet mogen, vluchten er elke dag wel een paar.

(De Vluchteling komt aangerend. Als hij de grens gepasseerd is blijft hij hijgend staan.)

Vluchteling: Gelukkig. Ik ben gered. Een bier. Vlug!

Waard: Heb je eigenlijk geld bij je? Want er is hier geen 'overheidswege' die mij subsidieert.

Koen: Zeur niet en geef die man zijn bier.

(Twee Huzaren op paarden op.)

Ie Huzaar: Goddank dat we je niet hebben ingehaald. Dan hadden we je de hele weg weer mee terug

- moeten zeulen. Man, man, man wat heb je ons laten rijden. *(Ze stappen van hun paarden.)*
 Bier! Verdomme waard, waar zit je?
(De Waard komt met drie pullen bier op.)
- Waard:** Ziezo heren. U zult het wel knap warmpjes hebben na al dat gehol en gevlieg achter elkaar aan. Dan doet een frisse slok de mens goed.
- 2e Huzaar:** Vooruit stuk ellende, op je gezondheid.
- Vluchteling:** Proost hè.
- Koen:** Jullie lijken elkaar wel te mogen.
- 1e Huzaar:** Zonder kerels als hij waren wij werkeloos, of zaten we de hele dag onze koppels te poetsen. Hij en wij, wij bestaan bij de gratie van elkaar. Dat je in je werk soms tegenover elkaar komt te staan... tja... dat is het beroepsrisico, maar dat hoeft de persoonlijke verhoudingen natuurlijk niet te verstoren.
- Vluchteling:** Wel een pak van m'n hart dat ik jullie te snel af was.
- 2e Huzaar:** Nog een geluk dat de grens niet zo erg ver is, anders was dit een hondenbaan. *(drinkt zijn bier op:)* Wij moeten weer eens terug. Nou Vluchteling, geluk er verder mee en tot ziens.
- Vluchteling:** Tot ziens en... bedankt.
(De beide Huzaren bestijgen hun paarden en vertrekken. Ook de Vluchteling stapt op.)
- Waard:** *(tot de Vluchteling:)* Hé, hé, je geld!
- Koen:** Laat maar. Ik betaal. Hij gaat al genoeg ellende tegemoet.
(Vluchteling af.)
- Waard:** Die zien we hier nog wel eens terug. Zo gaat het meestal. Je hebt er bij, die zijn zo'n beetje vaste klant.
- Koen:** 't Is net wat je gewend bent. Tot ziens.
(Hij legt wat muntstukken op tafel.)
- Waard:** 't Is goeie.
(De Waard gaat naar binnen. Dan volgt een changement naar een kaal landschap. Weer

blijft de stellage waarop Hein ligt, evenals in scène 2, achter. Inspicienten en Toneelmeester rollen Hein af. Duidelijk is dat het voor de acteur die Hein speelt, allemaal niet meer hoeft.)

Toneelmr: *(als antwoord op gesis van Hein:) Gewoon je werk blijven doen, doe ik ook.*
(Plotseling wordt het helemaal donker. Herrie: de stellage met Hein is ergens tegenaan gereden, Gevloek. Een stem 'hier hou dit beet'. Plotseling een lichtflits. Kortsluiting. Weer donker, Daarna 'gewoon ' licht op voor de volgende scène.)

Scène 6

(Kaal toneel. Het is donker, de wind suizelt. Het geheel maakt een lugubere indruk. Er gebeurt lange tijd niets.)

Vrouw: Komt er nou nog wat?

Man: Ze wachten zeker op iemand. Of misschien hoort het erbij.

Vrouw: *(gaat staan en probeert in de coulissen te kijken:)* Ik zag daar wel wat bewegen, dacht ik.

Man: Toe Heleen, ga zitten. Ze beginnen zo. *(De Vrouw gaat weer zitten.)*

Vrouw: Als er maar niks gebeurd is. Dit is toch niet normaal. Misschien kan ik ergens mee helpen.

Man: Schat, het zijn allemaal professionele mensen. Je loopt ze als publiek alleen maar in de weg.

Vrouw: Er is nu anders nog niemand.

Man: Nog niet.

Vrouw: Kan ik toch ook niemand in de weg lopen. *(De Vrouw is weer opgestaan.)*

Man: Misschien staan ze zich te concentreren.

Vrouw: *(probeert weer in de coulissen te kijken)* Ik zie niks. *(Ze gaat weer zitten.)* Misschien heeft er iemand wat. Hartaanval of zo. Dat kan! Hoor je

veel bij dat soort mensen. Die leven veel intenser dan jij en ik.

Man: Van wie weet jij dat eigenlijk?

Vrouw: Wat? *(Ze staat weer op.)* Ik ga toch even kijken.

Man: Van die Francine Dreesman. Dat die in de Calvé-fabrieken heeft gewerkt.

Vrouw: Hoe moet ik dat weten? Zeur toch niet zo. Kom liever mee. Iedereen zit hier maar schaapachtig naar... naar niks te kijken. D'r kan van alles aan de hand zijn, maar niemand die er ook maar een vinger naar uitsteekt.
(Ze stommelen het toneel op.)
O, Johan, wil jij even mijn bontje pakken, het is hier zo koud.

Man: Natuurlijk lieve.
(De Man gaat weer terug naar zijn stoel en pakt het bontje. Samen betreden zij de immense ruimte. Schoorvoetend lopend kijken ze rond.)

Vrouw: Vind jij het hier ook zo eng?

Man: Och, eng... *(Hij doet de Vrouw het bontje om.)*

Vrouw: Weet je dat de rillingen me over de rug lopen.

Man: Dat is vaak op het toneel, daar tocht het vreselijk.

Vrouw: Het is ook zo eng stil. *(Ze reageren schrikachtig op elk vreemd geluid. De Vrouw gaat tenslotte op onderzoek uit.)* Hallo, is hier iemand? *(Zoekend dwalen beiden over het toneel.)*

Man: Misschien is al pauze, zitten ze gewoon in de kleedkamers.

Vrouw: Het is ook zo donker hier. Au! *(roept:)* Kan hier niemand een lichtje maken? *(dan weer gewoon:)* Je breekt hier overal je nek over. *(De Man en de Vrouw zijn beiden een eigen kant opgegaan.)* Johan! *(roept van ver:)* Johan!

Man: *(bromt:)* Rustig mens. *(roept:)* Ik kom eraan.
(Gestommel.)

- Vrouw:** Johan! Waar zit je dan? *(Met donderend lawaai valt er achter iets om. De vrouw piept kleintjes:)* Johan?... *(Niemand antwoordt.)* Johan?... *(Ze begint te huilen. In de verte wordt het toenemend gebrom van de Man hoorbaar.)*
- Man:** ...Vervloekte rotzooi ook.
- Vrouw:** Johan? Ben jij dat Johan? O, gelukkig, *(Ze lopen op elkaar toe.)* Iedereen is weg hè?
- Man:** Geen mens te zien. Van rotzooi opruimen moeten ze bij het toneel anders weinig hebben.
- Vrouw:** Ik dacht dat acteurs tijdens een voorstelling altijd tussen de coulissen naar elkaar stonden te kijken.
- Man:** Om te zien hoe het afloopt zeker. Ik denk dat ze zelf ook niet weten hoe het verder moet. Zijn ze daarom weggegaan. Houden ze achter ergens een bespreking.
(Er klinkt een harde slag van een deur. Dan haastige voetstappen: de Auteur.)
- Auteur:** Gelukkig, u bent er tenminste. Want daar ben ik het aller bangst voor: dat het publiek het laat afweten.
- Vrouw:** Waar is iedereen?
- Auteur:** Als ik dat wist.
- Man:** Maar u bent toch de schrijver. U bent er toch verantwoordelijk voor dat zich hier vanavond een redelijk stuk afspeelt.
- Vrouw:** Alles staat klaar. Het publiek zit er nog steeds. Dus, waar is nou uw stuk?
- Auteur:** Het is een misverstand. Ik ben hier evenzeer op zoek naar mijn stuk als u.
- Man:** Maar u weet toch zelf wel wat u geschreven heeft. Bovendien, neem me niet kwalijk, 'De Gelaarsde Kat': waar heb ik dat verhaal eerder gehoord.
- Auteur:** U denkt toch niet dat u tot nu toe naar iets heeft zitten kijken wat ik heb geschreven?

- Vrouw:** Nee, natuurlijk niet. Die prachtige kostuums, dat indrukwekkende decor - nou ja, eventjes ging het mis, maar dat zal morgen wel beter gaan - nou ja, al die dingen waar de Haagse Comedie zo beroemd om is, die dingen hebt u natuurlijk niet bedacht. Die komen daar weer bij. Die kleden het stuk aan zagezegd.
- Man:** U zou 'De Gelaarsde Kat' toch niet in spijkerbroek willen laten rondlopen, is het wel?
- Auteur:** Maar ziet u dan niet dat het niet mijn stuk is dat ze spelen? Dat een stelletje middelmatige acteurs bezig is mijn stuk te verkrachten? Van enige interpretatie is toch geen sprake. Zegt u zelf.
- Man:** Nee, goed, maar het verhaal spreekt toch voor zichzelf.
- Auteur:** Het gaat bij toneel toch niet om het verhaaltje. Dat kun je thuis ook doorlezen. Daar hoeft je niet voor naar het theater.
- Vrouw:** Daar hebt u gelijk in. Dat vind ik ook het handige van die boekjes, waarin u de tekst van het stuk afdrukt.
- Auteur:** Het gaat juist om de lagen die ónder de tekst liggen zichtbaar te maken. Dat moet een regisseur, samen met de acteurs doen. En als dat niet gebeurt, als zoals in dit geval, de acteurs - zogenaamd collectief - de gelegenheid krijgen er met een idee, en dan niet eens hún idee, maar dat van mij, op hol te slaan, dan krijg je de meest walgelijke situaties. Neem alleen die Kat. Dat is toch niet alleen maar de Kat in dat lullige sprookje.
- Man:** O nee?
- Auteur:** Voelt u dan niet dat die Kat staat voor een bepaald type mens in deze maatschappij, dat het niet voor niets laarzen zijn waarmee hij zijn slinkse plannetjes probeert te verwezenlijken?

- Man:** Ik vind die Kat anders wel aardig. Misschien dat dat met die laarzen niet zo opvalt omdat iedereen van 'De Gelaarsde Kat' natuurlijk niet anders gewend is. Ik kan me voorstellen dat het misschien sterker overkomt als u bijvoorbeeld Roodkapje...
- Auteur:** Het gaat hier om een episch opgebouwde fabel. En die is alleen gediend met soberheid. Het gaat er mij juist om die Kat steeds meer uit te kleden. Tot op het bot. En zo hebben we ook de eerste week gewerkt. Maar nauwelijks heb ik mijn hielen gelicht, of ze zijn het weer gaan zoeken in meer, meer, meer. Nog een decor erbij, wat kan ons het schelen? - Nog een paar figuranten erbij. Geld speelt geen rol. Terwijl het in de eerste plaats om de theatrale verbeelding gaat. Alleen al die aankleding. Heeft u gezien hoe die Koning erbij liep? Al die versiering heeft mijn stuk toch niet nodig. Die halen ze er bij om te maskeren dat ze de essentie van het stuk niet begrijpen.
- Vrouw:** Ik vind dat juist zo enig van toneel: die mooie kleren.
- Auteur::** Het gaat om de waarheid, om de wereld, áchter de woorden. En die wereld moet je oproepen met je lichaam, met je stem, je persoonlijkheid als acteur. En dan mogen ze voor mijn part de Koning een jute zak aantrekken, dat kan me geen reet schelen. Maar niet op deze manier mijn stuk zo verknallen dat de personages er zelf waarschijnlijk geen gat meer in zien. Gelukkig bent u er nog. Dat geeft tenminste troost.
- Man:** We moeten wel. We hebben een abonnement.
(De Toneelmeester sloft op.)
- Vrouw:** Oehoe, meneer. U hoort er toch ook bij? Waar is iedereen?
- Toneelmr:** Daar ga ik niet over. Ik ga nou douchen.

- Vrouw:** Wij zitten maar te wachten tot er iets gebeurt. Alles staat klaar. Er zijn toch decors, er is toch licht, u bent er, wij zijn er, er is alleen geen stuk.
- Toneelmr:** Als het anders niet is. Maar met klachten kunt u beter bij de Directeur zijn. Die zal wel in de buurt van de kantine of de kleedkamers van de actrices rondhangen. Ik ga alleen over het toneel.
- Auteur:** Maar man, we zijn midden in een voorstelling. Waar is iedereen. Waar zijn we in godsnaam mee bezig?
- Toneelmr:** Ja, daar hadden zij het ook maar steeds over. *(loopt weg.)*
- Auteur:** Gooi dan tenminste het voordoek naar beneden. *(Hij begint aan wat touwen te rukken.)*
- Toneelmr:** Hé, hé, afblijven jij. Blijf met je tengels van die...
- Auteur:** Maar u vermoordt de hele sfeer.
- Toneelmr:** Sfeer?
- Auteur:** Dit alles heeft toch niks met mijn stuk te maken. *(Hij loopt bijna huilend van woede over het toneel.)* Man, doe toch wat... Verdomme. Ze hebben me nog zo gewaarschuwd: je moet niet met die lui in zee gaan. Die versieren, versieren, versieren, totdat elke echte emotie, ieder wezenlijk moment, begraven ligt onder een dikke laag uiterlijke effecten. Ze mogen hier blij zijn dat ze alleen maar dooie schrijvers spelen. Die draaien zich alleen in hun graf om, maar verder hoor je ze tenminste niet. *(Plotseling gaat er een spotje - als vanzelf - aan op de gouden lijst. De Toneelmeester op, neemt het resultaat in ogenschouw.)*
- Toneelmr:** En zet zaal 14 er nou eens bij. Zet maar helemaal vol. Oké. *(dan tegen het echtpaar en de Auteur:)* Misschien kunnen jullie je